

Sensorveiledning RETKOM1102 – Tekst og kommunikasjon H23

Eksamen

Eksamen er en 3 dagers (72t) hjemmeksamen

Emnebeskrivelse

Samhandling ligger til grunn for alle samfunn, fra maurtuer til menneskelige sivilisasjoner. Samhandling er også grunnlaget for språket slik vi bruker det i samtaler og tekster som former vårt moderne samfunn. Gjennom språklig samhandling koordinerer vi handling, knytter mening til erfaringer, utvikler og utveksler kunnskap, og former og uttrykker holdninger og verdier.

Som student i emnet «Tekst og kommunikasjon» vil du få en grunnleggende innføring i sentrale perspektiver på språklig samhandling. Gjennom emnet får du kjennskap til både (i) den samtaleanalytiske tradisjonen, som studerer samtaler som en grunnleggende form for menneskelig sosial interaksjon; (ii) den retoriske tradisjonen, som studerer hvordan mennesker fremforhandler mening, håndterer uenighet og søker å overbevise hverandre i forskjellige situasjoner, og (iii) moderne tekstvitenskap, som studerer fenomenet «tekst» og forholdet mellom tekst og samfunn.

Emnet gir deg som student et grunnlag for videre fordypning i samtaleanalyse, diskursanalyse, sakprosastudier, tekstvitenskap og retorikk.

Undervisningen i emnet legger særlig vekt på praktisk analyse av muntlige og skriftlige samtaler og tekster. Eksempler vil bli hentet fra en rekke forskjellige tekstkulturer og samhandlingssituasjoner, fra hverdagslige samtaler til skriftlig sakprosa i skole, politikk, arbeidsliv og medier.

Etter fullført emne skal studentene kunne:

- 1) Analysere enkle samtalesekvenser ved å bruke grunnleggende samtaleanalytisk terminologi
- 2) Beherske deltagerperspektiv og neste turs bevisførselsprosedyre som analytiske prinsipper
- 3) Beskrive teksters indre struktur og ytre grenser og hvordan de fungerer som representasjon, meningsutveksling og budskap
- 4) Analysere tekster i ulike genrer, medier og modaliteter i lys av deres situasjonelle og kulturelle kontekst
- 5) Vurdere ytringers retoriske potensiale i lys av begreper fra klassisk og moderne retorikk
- 6) Gjøre rede for teksters kulturelle, sosiale og institusjonelle forankring

Vurdering

På alle nivå i nordiskfaget er det tre hovedaspekter som skal måles ved eksamen:

- kunnskapsinnholdet

- evne til problemløsning og kritisk innsikt i fagstoffet
- språkføring

Til eksamen vil det generelt være slik at alvorlig svikt på ett av disse overgripende punkta vil føre til stryk, samme hvor godt de andre aspekta er mestra.

Mer spesifikt for RETKOM1102 skal det vurderes om og i hvilken grad kandidaten:

- svarer på spørsmålene som er stilt.
- presenterer relevant fagstoff fra pensum.
- utviser evne til kritisk refleksjon.
- demonstrerer en formelt korrekt og sikker språkføring.
- har en klar, logisk og sammenhengende struktur i den skriftlige framstillinga
- overholder formelle krav, f.eks. maksimalt antall tegn.

1 Kortsvar: Samtaleanalyse

Maks antall tegn uten mellomrom: 3000

Analyser det vedlagte utdraget (video og transkripsjon) med utgangspunkt i reparasjon og sekvensorganisering. Gjør rede for begrepene du bruker i analysen. Henvis til relevante kilder i pensumet.

Norint 36-37: Norsk mat

```

1 Cat:   har du prøvd norsk mat?
2       (.)
3 Ann:   har jeg,
4 Cat:   har du prøvd noe (.) typis::k norsk?
5 Ann:   ja ja ja:. ja, sånn den brun saus med- elle:r
6       (.)
7 Cat:   å ja,
8 Ann:   mt .h:::
9 Cat:   fi[skekaker?]
10 Ann:  [hva heter] det.
11 Ann:  fisk[ekake::r:, e]::ller
12 Cat:  [£mh mh mh mh.]
13 Ann:  kjøttkake[:r
14 Cat:  [ja.
15 Ann:  ja med brun saus, og tyttebær o[:g, ] ja. de:n ja.
16 Cat:  [mhm, ]

```

Relevant pensum for denne oppgaven er særlig Broth & Keevallik (2020) s, 28-35, Keevallik (202) s.79-80 og Ericsson, Grahn & Karlsson (2021) s. 97-109.

Relevante begreper for denne oppgaven er *nærhetspar*, *første pardel*, *andre pardel*, *sekvensekspansjon*, *innskudd*, *postekspansjon*, *reparasjonsinnleder*, *andre-initiert selvreparasjon* og *selv-initiert andre-reparasjon*.

En god besvarelse identifiserer at det finnes et (hoved)nærhetspar i linjene 1 og 5. Denne sekvensen blir ekspandert av et innskudd (en reparasjonssekvens) i linjene 3 og 4 og postekspansjon i linjene 7-16. Postekspansjonen inneholder en selv-initiert andre-reparasjon (l. 9-14). Reparasjonssekvensene består av reparasjonsinnledninger (l. 3 og l. 10) og andre-

reparasjon (l. 4 og l. 9). Den andre-initierte selvreparasjonen er ikke helt typisk fordi Cat faktisk tilbyr ordet «fiskekaker» allerede før Ann initierer reparasjonen.

En avansert besvarelse utdyper analysen med å diskutere begrepene *nest turs bevisførselprosedyre*, *betinget relevans* og *kollaborativ fullføring*. Kollaborativ fullføring er et begrep som ikke Den legger merke til også kroppslige oppførsel (særlig blikk) på en analytisk fruktbar måte, og det at Cats forslag «fiskekaker» (l. 9) blir ikke helt akseptert av Ann.

2 Kortsvar: Tekstvitenskap

Maks antall tegn uten mellomrom: 3000

Ta utgangspunkt i Hellspong og Ledin (1997) og gjør rede for tematikk (*tematik*) i teksten «Boikott oppdrettslaks», fra Natur og ungdom.

Tekstvedlegg: [Boikott oppdrettslaks! - Natur og ungdom \(nu.no\)](http://nu.no)

En god besvarelse gjør rede for emnestrukturen i teksten, tekstens tematikk. Dette gjelder tekstens innholdsmønster, altså den ideasjonelle strukturen. Dette behandles i kapittel 8 i Hellspong og Ledin (1997), og kandidaten må bruke denne kilden for å gi et relevant svar på oppgaven. I besvarelsen identifiseres makrotemaer og mikrotemaer i teksten «Boikott oppdrettslaks» fra Natur og ungdom og hierarki og sammenheng i framstillingen kommenteres, gjerne ved bruk av begrepene monotematisk og/eller heterotematisk. Kandidaten viser gjennom redegjørelsen at mikro- og makrotema er ord med en relativ betydning. Det kan gjøres relevant å greie ut om forskjellen mellom eksplisitte om implisitte temaer, men dette bør knyttes direkte til teksten «Boikott oppdrettslaks» fra Natur og ungdom. Kandidaten velger et hensiktsmessig abstraksjonsnivå, slik at analysen for eksempel ikke drukner i detaljer. Kandidaten viser tydelig forståelse for forskjellen mellom tema og proposisjon, enten ved å utelate proposisjoner fra besvarelsen eller ved å kort avklare hvordan analyse av proposisjoner kan bidra utfyllende i en temaanalyse.

En særlig sterk besvarelse gjør rede for sammenhengen teksten hører hjemme i og innleder helt kort om kontekst og diskurs, jf. Hellspong og Ledins analysemodell. Temaene tolkes selvstendig, framfor å gjengi tekstens egne formuleringer. Tekstens tittel er i form av en proposisjon, noe den sterke besvarelsen kan kommentere effekten av, men tema(ene) uttrykkes i nominalfrase(r). Besvarelsen tar opp hvordan rubrisering, posisjonering og fokusering bidrar i temahierarkiet.

Besvarelser som tar for seg tema innafor den tekstuelle strukturen, vil også bli lest som et relevant svar på oppgaven, på tross av at det ikke er dette oppgaven etterspør. Tekstuell struktur og ideasjonell struktur hører tett sammen, og emnet «tema» behandles innafor begge strukturer. Et slikt svar på oppgaven vil imidlertid ikke oppnå toppkarakter, da denne tolkningen av oppgaven hviler på en feiltolkning av «tematik», som ikke er knyttet til tekstuell, men ideasjonell struktur.

3 Langsvar: Retorikk

Maks antall tegn uten mellomrom: 12000

Gjør en retorisk analyse av teksten «Boikott oppdrettslaks», fra Natur og ungdom, med vekt på retorisk situasjon og retorisk sjanger.

Tekstvedlegg: [Boikott oppdrettslaks! - Natur og ungdom \(nu.no\)](http://nu.no)

Oppgaveteksten legger opp til at kandidatene skal gjøre en retorisk av eksempelteksten. Emnet fokuserer ikke mye på retorisk analyse, men generelle prinsipper for retorisk analyse behandles i pensum (Kjeldsen). Besvarelsene bør reflektere en viss forståelse for disse prinsippene – som at retorisk analyse er opptatt av helheten av ytringen, betrakter ytringer i lys av deres situasjon, er orientert mot deres potensielle retoriske virkning m.m. Analysen bør stå sentralt i besvarelse, da det er dette oppgaveteksten ber om.

Oppgaveteksten ber kandidaten legge vekt på retorisk situasjon og retorisk sjanger. Dette utelukker ikke andre retoriske perspektiver, men disse bør fortrinnsvis ses i lys av situasjon og sjanger, noe som for de langt fleste retoriske begreper som introduseres i pensum vil la seg gjøre (eksempelvis kan en analyse behandle spørsmål om appellformene, men dette betraktes eks. av Bitzer som fagtekniske vilkår i en retorisk situasjon, og det kan også betraktes i relasjon til innholdsmessige eller stilistiske karakteristika i moderne retorisk sjangerteori).

Retorisk sjangerteori behandles flere steder i Kjeldsens innføringsbok. Her kan kandidatene trekke frem klassiske begreper som behandler forholdet mellom ytring og situasjon, som *kairos* og *aptum*. Disse behandles grundig i Kjeldsen og på en måte som gir flere konkrete analytiske innganger til tekster (eks. *aptums* forskjellige elementer). Det er særlig relevant å trekke inn Bitzers teori om den retoriske situasjonen og dens bestanddeler, som gis fyldig behandling av Kjeldsen. Her utdypes også flere av situasjonens elementer på en måte som gir kandidaten mange innganger til analyse. Det er også relevant å trekke på andre teoretiske posisjoner som introduseres i pensum, som Vatz og Millers forståelser av forholdet mellom situasjon og ytring.

En gjennomsnittlig besvarelse bør komme innom flere av disse momentene, særlig Bitzers situasjonsteori, og demonstrere generell forståelse for dets forskjellige elementer. Videre bør kandidaten demonstrere evne til å se situasjoners forskjellige elementer i sammenheng (eks. at problem og publikum henger sammen), samt identifisere riktig publikum. I dette tilfelle kan det være åpent for diskusjon, men et sentralt retorisk publikum er de som kan reagere på oppfordringen til boikott (altså ikke kun regjering eller næringen).

En særlig sterk besvarelse vil klare å utnytte de forskjellige analytiske begrepene og deres nyanser på en hensiktsmessig måte, og også skille mellom hvilke som i dette tilfellet er relevant. En sterk besvarelse kan også trekke frem viktige momenter ved å bruke alternative forståelser av situasjon (eks. Vatz sin tilnærming), se ytringen i lys av situasjonens utvikling m.m.

Sjanger behandles også grundig i Kjeldsens innføringsbok, i tillegg til at det har blitt behandlet i en forelesning. Her kan kandidatene benytte seg av både klassisk (aristotelisk) sjanger og moderne retorisk sjanger. Innen klassisk sjangerlære bør kandidatene klare å klassifisere teksten som hovedsakelig deliberativ. Det er imidlertid vanskelig å gi noen særlig presis forståelse av tekstens sjanger ved utelukkende å anvende klassisk sjangerteori. Anvendelsen av moderne sjangerteori bør bygge på analysen av den retoriske situasjonen og se disse i sammenheng. Det vesentlige her er at besvarelsen gir en hensiktsmessig forståelse av den sosiale handlingen som teksten representerer (oppøpet eller oppfordringen til boikott og aksjon).

En særlig sterk besvarelse vil drøfte tekstens sjanger i lys av situasjonelle, innholdsmessige og stilistiske karakteristika. Besvarelsen kan også trekke frem aspekter ved mediet og avsender (Natur og ungdom) som åpner for å drøfte moderne retorisk praksis og forholdet mellom klassisk og moderne retorikk (som er sentrale poenger i Kjeldsens innføringsbok).

For nordiskfaget er det gitt generelle kvalitative omtaler av verdien av bokstavkarakterskalaen:

«A – Framifrå

Framifrå innsikt i det kunnskapsinnhaldet som er definert for fagnivået. Tilsvarande evne til sjølvstendig, kritisk vurdering og problemløysing. Framifrå formuleringsevne og svært sikker språkføring.

B – Mykje god

Svært god innsikt i kunnskapsinnhaldet som er definert for fagnivået. Tilsvarande evne til sjølvstendig, kritisk vurdering og problemløysing. God formuleringsevne og sikker språkføring utan vesentlege feil.

C – God

God innsikt i kunnskapsinnhaldet som er definert for fagnivået. Tilsvarande evne til vurdering og problemløysing. God formuleringsevne og sikker språkføring utan alvorlege systemfeil.

D – Nokså god

Akseptabel innsikt i kunnskapsinnhaldet som er definert for fagnivået, men med vesentlege manglar. Tilsvarande evne til kritisk vurdering og problemløysing. Litt usikker formuleringsevne og språkføring.

E – Tilstreккеleg

Eit visst kunnskapsnivå i høve til det som er definert for fagnivået. Lita evne til vurdering og problemløysing. Usikker formuleringsevne og fleire systemfeil.

F – Ikkje greidd

Tilfredsstillar ikkje minimumskrava til det kunnskapsnivået som er definert for fagnivået. Manglande evne til kritisk vurdering og problemløysing. Ikkje tilfredsstillande språkføring og mange alvorlege systemfeil. Å ikkje svare på ei obligatorisk oppgåve til eksamen vil normalt gi karakteren F.»